אירועים באגרות הראי"ה

הנציב העליון הראשון, הרברט סמואל

תר"פ–תרפ"ה (1920–1925)

14 אגרות

רקע, האגרות המרכזיות, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

רקע

הרברט סמואל, מדינאי יהודי-בריטי ושר בממשלת בריטניה, מונה בשנת 1920, אחרי תחילת המנדט הבריטי, לנציב העליון הראשון על ארץ ישראל. היישוב קיבל בהתלהבות נציב עליון יהודי, וכינה אותו "הראשון ליהודה". הוא הכריז על ירושלים כבירת ארץ ישראל המנדטורית, וכיהן עד 1925. כשסיים את תפקידו ביקשו ממנו אנשי היישוב, ובהם הרב קוק, להישאר בארץ כנציב העליון.

הרב קוק עמד עמו בקשר גם לפני שנכנס לתפקידו: בניסן תר"פ כתב ששוחח עמו ארוכות על כך שבניין הארץ צריך להיות מבוסס על הקודש. כרב הראשי פנה אליו בעניינים רבים, ובהם בקשת רחמים על איכרי עקרון, ואף הזמין אותו ואת משפחתו לביתו בחג הפסח.

האגרות המרכזיות

כרך ד', אגרת אכב: הרב זלמן פינס

"היום דברתי אודות זה ארוכות עם הרברט סמואל מלונדון"

כרך ד', אגרת אקעח: הנציב העליון, סר הרברט סמואל

"ואתכבד להזמין את הוד מעלתו, ואת משפחתו הנשאה, לכוס תה, בביתי בחוג משפחתי"

כרך ד', אגרת אקפג: הנציב העליון, סר הרברט סמואל

"שאנחנו מקוים שהיא נועדה מאת ההשגחה העליונה למלא את התפקיד של צמיחת קרן ישועה לבית ישראל"

כרך ד', אגרת ארפ: הנציב העליון, סר הרברט סמואל

"הנני נגש לבקש רחמים מהדרת מעלתו בעד אחינו בני עקרון"

כרך ד', אגרת ארצ: הנציב העליון, סר הרברט סמואל

"על חסדו הגדול, אשר הואיל להראות לאחינו האכרים הישרים בני עקרון"

נוסח האגרות המרכזיות – עם ביאור

5 האגרות המרכזיות, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אכב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' ניסן תר"פ - ירושלים **נמען:** הרב זלמן פינס

הרב קוק מתנצל: 'האסון הנורא והאיום' - בת 'ילדה נחמדה וחביבה' נלקחה פתאום, והפצע עמוק. 'הסתדרות ירושלים' מתאמצת: יש להחיות את צד הקודש של התחייה, וזה ירים את כבוד התורה יותר מכל קינטור. הפוליטיקה בארץ צריכה להיות מבוססת על הקודש, אחרת האומות לא יבינו; הרב קוק דיבר על כך עם הרברט סמואל, שמסר בשם לויד ג'ורג' שהוא מבין את התחייה רק על יסוד התנ"ך. ארבע מטרות: ישיבה עולמית בירושלים; בית דין גדול כללי; קרן דתית; רכישת החצרות ליד הכותל ובניית בית כנסת מפואר.

עיקרי הדברים

- האסון בבתו.
- פוליטיקה על יסוד הקודש.
- שיחה עם הרברט סמואל.
- ארבע המטרות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] ירושלים יום ה' לחודש ניסן תר"פ[2]

שלום וברכה מקודש לכבוד חביבי וידיי"נ[3] הרב המאוה"ג[4] סוע"ה[5] אוצר תו"י[6] חכמה ודעה טהורה מוהר"ר[7] זלמן פינס [הרב זלמן פינס, מראשי "דגל ירושלים" בלונדון] שליט"א[8] וכא"ל[9],

ברכת ה' אתם עדי עד. אחדשה"ט[10] באה"ר[11] ונאמנה, ידידי הנעלה, הרבה מאד אני צריך להתנצל קדם כתר"ה[12] על עיכוב כתיבתי עד כה. ואמנם יש לי במה להתנצל, ראשית יודע כ"ת[13] את האסון הנורא והאיום אשר הלמנו בראשית זמן באנו אל הקודש. בהלקח מאתנו באופן מבהיל ופתאומי, בת יקרה ילדה נחמדה וחביבה, אשר עמוק עמוק מאד נשאר הפצע הזה בנפשנו. ירחם ד' ויגדור את פרצותנו ופרצות עמו ברחמיו. ובענינים הכלליים כ"כ[14] הטרדות והדרישות לפעולות תכופות, וחובות מעשיות ועיוניות בכל עת, עד אשר כמעט מהנמנע היה לי לקחת מועד לכתב לכת"ר[15] מכתב ערוך ומפורט כחפץ לבבי, וע"כ[16] נדחה הדבר מיום ליום ואתו הסליחה. ב"ה על המצב המאושר של חתנו היקר חביבינו. ובתו היקרה תחי'[17], כפי אשר שמענו ממכרנו שבאו מלונדון. יפרש ד' עליהם סוכת שלומו, ויראה כת"ר[18] מהם ומכל צאצאיו רב טוב ונחת לאוי"ט[19].

כעת ע"ד[20] הסתדרות ירושלים. ["דגל ירושלים", התנועה שהרב קוק ייסד בלונדון להבליט את צד הקודש בתחייה הלאומית] עצם הענין ב"ה הולך הוא ומתאמץ. ובכל חידוש של הזמן השוטף מתגלה תמיד יותר ויותר הנחיצות הגדולה של הופעת רעיוננו בצורה מוגלמת בתכנית מעשית ועיונית אנחנו חייבים להחיות את הצד הקודש שבתחיה הלאומית, ובזה נחזק גם את צדה החולני ונשפיע עליו הוד קודש, שיגרום להרים את כבוד התורה והיהדות הנאמנה יותר מכל מיני אמצעיים של קינטוריות ומעמדים נגדיים. [מכל מיני אמצעים של קנטרנות ועמדות של התנגדות] הפוליטיקא שלנו באי"י[21] מוכרחת היא להיות נסעדת [נשענת] על יסוד

התוכן הקדוש. באופן אחר לא יבינו אותנו האומות ומנהיגיהן, וא"א[22] להיות יסוד תחיה לאומי מבוסס מקודש מרושם בעולם, אם לא תהיה לו הסתדרות פועלת לזה מסומנת בשמה וצביונה. היום דברתי אודות זה ארוכות עם הרברט סמואל [הרברט סמואל, שמונה באותה שנה לנציב העליון הבריטי הראשון בארץ ישראל] מלונדון, וכמה אדם מדינאי גדול כזה מקשיב לשיח-צדק זה, וכמהו הנם כל המדינאים הגדולים שבאוה"ע[23], ככה הבליטה תשובתו של המלך אלי, [תשובת מלך בריטניה, ג'ורג' החמישי, לברכה ששלח לו הרב קוק] על ברכתי אשר שלחתי לו. וככה אמר לי מר סמאל בשם לויד ג'ורג', [דייוויד לויד ג'ורג', ראש ממשלת בריטניה בזמן הצהרת בלפור] שהוא מבין את הצדק בנ"א[24]: מוריהם של תנועת התחיה הלאומית רק ע"פ[25] היסוד של קדושת התנ"ך[26], ואנשי החול שלנו הם טרודים בפוליטיקה חלונית, ואין בידם להבליט את הערך של קדושתה של התחיה הלאומית וזאת היא חובתנו הנאמנה.

מקוים אנו שבגליוני דגלנו ירושלים יתבטאו המחשבות הללו בצורות שונות בע"ה[27], והעולם יקשיב מזה קשב רב. ע"כ[28] קורא אני לכת"ר ולכל אותם אנשי המעשה, אשר פתחה אזנן להקשיב את שיחה של תנועתנו הקדושה, כמו ידידינו הד"ר[29] אשר ושאר אנשי השם שהתחילו בעבודת הקודש העדינה והעליונה הזאת, הרימו נא את קולכם ברמה הודיעו נא לכל מפלגות אחינו בכלל, שאת טובת כולם אנו דורשים, את הטוב שבכל סיעה אנו מחזקים ועם כלם אנו עובדים. לשם אותה המטרה העליונה שבעליונות, שהיא תחית התחיה הלאומית ע"י[30] אור הקודש, ע"י דבר ד' אשר יצא מירושלים. מגמותינו התיאוריות ארוכות ורחבות הן, ספריות גדולות מוכרחות לנבע מהשפעתן ושאיפותינו המעשיות גם הן רבות הגונים הן, ומהן אנו צריכים לפרש:

א) את יסוד הישיבה העליונה העולמית בעיר קדשנו.

ב) יסוד בית דין גדול כללי בירושלים בעד כל א"י[31], וביחושים שונים ורבים אנו מוכרחים להרחיבו בצורה מאוגדת עם כח התורה והרבנות של כל קהל הגולה, ג) יסוד פונד רליגאזי [קרן דתית] לכל בנין וצביון שנוגע לאימוץ הקודש, בצורה עשירה שתשפיע גם בהדרה החצון לטובה ולכבוד.

ו) רכישת החצרות שסמוך למקום הר הבית לפני כותל המערבי [רכישת השטחים הסמוכים לכותל המערבי, שהיו אז בבעלות ההקדש המוסלמי] ולבנות שמה בית הכנסת, גדולה ומפוארה בהוד קודש גדול, שיהי'[32] לעד לישראל שהוא הולך וצועד לקראת גאולתו השלמה. ושופך שיחו ומצפה לבנין בית מקדשו. אלה ארבעה הפרטים, כל אחד מהם צריך פירוש ופירוט גדול מאד. ועם כולם התבלט ההשפעה הפוליטית ממקור הקודש שתשלים את עבודת החול. ותתן לה יפעת כבוד. וכמה כדאים הם דברים גדולי ערך כאלה שיקדישו יחידי סגולתנו להם כחות רבים. הנני מקצר חביבי ומצפה לדבריו היקרים ולפעולותיו הנכבדות. וצור ישראל יעזרנו ע"ד כבוד שמו.

והיה זה שלום כנה"ר[33] ונפש ידידו עוז דוש"ת[34] מהר הקודש מירושלת"ו[35], ה"ק[36]

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)

3. וידי"נ - וידיד נפשי
4. המאוה"ג - המאור הגדול
5. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
6. תו"י - תורה ויראה
7. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. וכא"ל - וכל אשר לו
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. באה"ר - באהבה רבה
12. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
13. כ"ת - כבוד תורתו
14. כ"כ - כל כך
15. לכת"ר - לכבוד תורתו
16. וע"כ - ועל כן
17. תחי' - תחיה
18. כת"ר - כבוד תורתו
19. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
20. ע"ד - על דבר
21. באי"י - בארץ ישראל
22. ואי"א - ואי אפשר
23. שבאוה"ע - שבאומות העולם
24. בני"א - בני אדם
25. ע"פ - על פי
26. התנ"ך - התורה נביאים וכתובים
27. בע"ה - בעזרת השם
28. ע"כ - על כן
29. הד"ר - הדוקטור
30. ע"י - על ידי
31. אי"י - ארץ ישראל
32. שיהי' - שיהיה
33. כנה"ר - כנפשו הרמה
34. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
35. מירושלת"ו - מירושלים תבנה ותכונן
36. ה"ק - הכהן קוק

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקעח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י' ניסן תרפ"ג - ירושלים **נמען:** הנציב העליון, סר הרברט סמואל

ברכת פסח, והזמנה לו ולמשפחתו לכוס תה בביתו באחד מימי החג.

עיקרי הדברים

- ברכת פסח.
- הזמנה לביתו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם י' ניסן תרפ"ג[2] הוד מעלתו הגדול הנציב העליון לא"י[3], מר מנחם בן אליעזר סיר הרברט סמואל יר"ה[4]. ומשפחתו הרוממה. יקבל נא

אדוני המרומם בחסדו. את ברכתי הנאמנה, לכבוד החג הקדוש חג הפסח הבא עלינו לטובה. יחוג אותו בחדות לב, ורב עונג, ועיניו ועינינו יראו את זמן חירותנו במלא הודו ותפארתו על אדמת קדשנו, ברוממות קרן לבית ישראל, במהרה בימינו. יחד עם זה, אשען על אותות האהבה והכבוד אשר הואיל בטובו הגדול להראות לי מאז. ואתכבד להזמין את הוד מעלתו, ואת משפחתו הנשאה, לכוס תה, בביתי בחוג משפחתי, לאחד מימי החג הקדוש הבעל"ט[5]. ליום ולשעה אשר יואיל הוד רוממות מעלתו לקבוע בחסדו. בתקוה שאהיה מאושר במילוי שאלתי, בע"ה[6]. הנני חותם בברכה נאמנה. עבדו הסר למשמעתו כל הימים, הק'[7] אברהם יצחק הכהן קוק בכת"י[8] של הגרצי"ה[9] [בנוסח שבכתב ידו של הרצי"ה] מעותק מכתב זה מאותו תאריך אך בשנוי לשון: "הוד מעלתו הנציב העליון לא"י סיר הרברט סמואל יר"ה ומשפחתו הרוממה תחיה לאורך ימים טובים.

הנני מתכבד בזה אדוני המרומם לברך את הוד מעלתו ואת משפחתו בברכת החג הקדוש זמן חירותנו הבע"ל[10]. ויחד עם זה אכבדה נא להזמין את הוד מעלתו ומשפחתו הנשאה על כוס תה בביתי באחד הימים של החג הגדול הפסח הבע"ל[11], ליום ולשעה אשר יהיה רצון הוד רוממת מעלתו ליחד לבקור הזה.

והנני בזה עבדו הנאמן

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

.

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ג - השנה תרפ"ג (1922/1923)
3. לא"י - לארץ ישראל
4. יר"ה - ירום הודו (כינוי למלך או לשליט)
5. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
6. בע"ה - בעזרת השם

7. הק' - הקטן
8. בכת"י - בכתב יד
9. הגרצי"ה - הגאון רבי צבי יהודה (בנו של הרב קוק)
10. הבע"ל - הבא עלינו
11. הבע"ל - הבא עלינו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקפג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (סיון תרפ"ג) **נמען:** הנציב העליון, סר הרברט סמואל

הרב קוק מגיש את סדר התפילה שהכין ליום הולדת המלך, ומביע נאמנות לממלכה, שהרב קוק מקווה שנועדה 'לצמיחת קרן ישועה לבית ישראל'.

עיקרי הדברים

- סדר תפילה ליום הולדת המלך.
- נאמנות לממלכה.

נוסח האגרת עם ביאור

הוד מעלתו הנציב העליון לאי"י[1] סיר הרברט סמואל [הנציב העליון הראשון לארץ ישראל] ירום הודו, אתכבד נא אדונינו להגיש לפני

הדרת כבודו הנעלה את סדר התפלה אשר הכינותי לכבוד יום הנועד לשמחת הולדת הוד מלכותו מלך בריטניא [יום הולדתו של המלך ג'ורג' החמישי] ירום הודו, אשר ברגשי קדש ובכונה חודרת התפללנו והודינו לד' הטוב בעד שלום ה' מ' המלך וממלכתו הנשאה ובעד שלום ה' מ' אדוני ואשרו. יקבל נא בזה אדוני הוד מעלתו את רגשי הכנעתי ואמונת רוחי ורוח כל היהדות הארצי-ישראלית להוד מלכותו אדונינו המלך ירום הודו ומסירתנו הנאמנה להצלחת הממלכה הגדולה ממלכת בריטניא האדירה שאנחנו מקוים שהיא נועדה מאת ההשגחה העליונה למלא את התפקיד של צמיחת קרן ישועה לבית ישראל, כדבר ד' ביד עבדיו הנביאים למען תהיה מציון ישועה לכל אפסי ארץ כעתירתנו הנאמנה וכשאיפת הוד מעלתו האידיאלית.

והנני אדוני עבדו הנאמן מאד

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. לאי"י – לארץ ישראל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארפ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו טבת תרפ"ה **נמען:** הנציב העליון, סר הרברט סמואל

בקשת רחמים על איכרי עקרון, 'איכרים חרוצים ותמימים', שנאשמו בעבירה; יש לדון אותם לכף זכות, כי 'לא מרע לב עשו זה', והרב קוק מבקש להקל בדינם.

עיקרי הדברים

- בקשת חנינה לאיכרי עקרון.

נוסח האגרת עם ביאור

כ"ו טבת ה' הוד מעלתו הנציב העליון לא"י[1] סיר הרברט סמואל ירום הודו

ברכת עולמים. אדוננו הנעלה, הנני נגש לבקש רחמים מהדרת מעלתו בעד אחינו בני עקרון, [איכרי המושבה עקרון (מזכרת בתיה)] שאני יודע אותם לאכרים חרוצים ותמימים זה רבות בשנים, והאשמה שנתפסו בה יש בה הרבה צדדים לדון אותם לכף זכות, כי לא מרע לב עשו זה. פרטי הדברים כתובים הם בכתבים שנמסרו להא' מר קמבל ס' מושל ליפו, [מר קמפבל, סגן מושל מחוז יפו] חושב אני שכבר הגיעו ליד הוד מעלתו. והנני על כן משער שה"מ[2] יודע כבר את כל הענין לאשורו, ואני מוצא לי לחובה קדושה להודיע להה"מ[3] כי בכל מדת האפשרות של החנינה הנמצאת בחוג שו"ע[4] יו"ד[5] פ"ב כי[6]. היכולת המשפטית הגבוהה שתחת שלטון כבודו ראויים הם האנשים הישרים האלה למתק את דינם ולהתנהג עמם בחסד וברחמים.

והנני בזה חותם ברגשי כבוד אדירים וברכה נאמנה להוד מעלתו וכל אשר לו.

עבדו הנאמן המצפה לראות אשרו וכבודו

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ"ב[7] אם יש צורך לבירור הענין שאתיצב לפני ה"מ[8] יטיב נא להודיעני ע"י[9] עו"ר[10] את הזמן הרצוי. הנ"ל[11]

1. לא"י – לארץ ישראל
2. שה"מ – שהוד מעלתו
3. להה"מ – להוד מעלתו
4. שו"ע – שולחן ערוך
5. יו"ד – יורה דעה
6. כי – כבוד
7. נ"ב – נכתב בצד (תוספת למכתב)
8. ה"מ – הני מילי (דברים אלו אמורים)
9. ע"י – על ידי
10. עו"ר – עושי רצונו (שליחיו)
11. הנ"ל – הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארצ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו שבט תרפ"ה - ירושלים **נמען:** הנציב העליון, סר הרברט סמואל

תודה על החסד לאיכרי עקרון, ובקשה להתחשב במצבם החומרי כשיגיע זמן תשלום הכופר.

עיקרי הדברים

- תודה על החנינה.
- בקשה להקל בכופר.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם כ"ו שבט תרפ"ה[2] הוד מעלתו הנציב העליון לאי"י[3] סיר הרברט סמואל ירום הוד. יקבל נא הוד מעלתו ברצון את

ברכת תודתי העמוקה, על חסדו הגדול, אשר הואיל להראות לאחינו האכרים הישרים בני עקרון. [אנשי המושבה עקרון (מזכרת בתיה)] ועוד תקותי חזקה שבזמן שיבא התור לשלום הכופר, בעד שני החדשים, אשר חוננו מהוד מעלתו. יטה את חסדו עוד להתחשב עם מצבם החמרי [המורה] מאד. והנני בזה חותם ברגשי הכנעה והדרת כבוד, עבדו הנאמן

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ה - השנה תרפ"ה (1924/1925)
3. לאי"י - לארץ ישראל

עוד אגרות מאותה תקופה – עם ביאור

9 אגרות נוספות שבהן האירוע נזכר. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אצו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אדר שני תרפ"א **נמען:** מכתב גלוי לרב יצחק ירוחם (דיסקין) ולרב חיים זוננפלד

אף שנתנו יד לכותבי פלסתר שהפכו את דבריו לחירופים, הרב קוק מוחל לכולם. לאור הכרזת הנציב על סידור הרבנות, הרב קוק קורא להם לתת יד עם רבני הארץ, ולצוות על הנשמעים להם לחדול ממחלוקת ומדברי דופי על רבני הארץ. כל רבני האספה עומדים 'חזקים מצור' נגד כל פגיעה בדין תורה ובמנהגי ישראל. 'השפיעו על האספה... גם מרוחכם'.

עיקרי הדברים

- מחילה.
- סידור הרבנות.
- קריאה לאחדות.
- שמירת דין תורה.

נוסח האגרת עם ביאור

בעזהי"ת[1] אר"ש[2] תרפ"א[3] מכתב גלוי

לכבוד הרבנים הג'[4] מו"ה[5] יצחק ירוחם ומו"ה[6] חיים זאננענפעלד [הרב יצחק ירוחם דיסקין והרב יוסף חיים זוננפלד, ראשי העדה החרדית בירושלים, שהתנגדו להקמת הרבנות הראשית] שליט"א[7] שלום וברכה,

. אעפ"י[8] שכת"ר[9] עברו עלי את הדרך, לפי דעתי, והתנהגו עמדי שלא כפי הנמוס, הראוי לתלמידי-חכמים, בנתינת יד לכותבי פלסתר, [בתמיכה בכותבי כרוזי השמצה] המהפכים דברי קדש שיצאו ממני בתומת לב, לחרפות וגדופים, בכ"ז[10] אני סולח ומוחל לכל מי שפגע בי, והשעה הגדולה הזאת של בנין התורה והמשפט של דיני תוה"ק[11] בארץ ישראל בדרך חק ומשפט מאושר היא הנותנת לנו כח להתרומם מעל כל מהומות הקטנות שעברו בינינו. ואני פונה אליכם במכתבי זה גלוי לכל בית ישראל בארץ ובחו"ל[12], בדבר הענין הק'[13] העומד לפנינו עכשו. שהיא ענין סדור הרבנות באי"י[14] שעפ"י[15] הכרזת הנציב העליון [הקמת הרבנות הראשית לארץ ישראל, באדר תרפ"א, ביוזמת הנציב העליון הרברט סמואל] ירום הודו, אנו נגשים לכונן אותו שאני רואה את הדבר הזה בעזרת השי"ת[16] לפתח תקוה ולתשועת ישראל לתחית הקדש ולחזוק התורה וכבודה על אדמת הקדש ובכל העולם כולו. לפיכך אני קורא בזה לכת"ר[17] שיואילו לתן ידם עם כל רבני א"י[18] החפצים בכל לבם ונפשם לחזק את התורה ואת היהדות הנאמנה באי"י. ואני דורש מכת"ר[19] שיצוו על כל הנשמעים לדבריהם שיחדלו מלשלח יד בבנין בית ישראל, ויחדלו מהוסיף שערוריות ומחלוקת בארץ ישראל, ונבא כלנו יחד לעבד שכם אחד לעבודת ה' ועמו, הזהרו את אנשי משמעתכם מכל דברי שוא ודופי על רבני א"י רובם ככולם המלאים תורה ויראת שמים באמת, ושכל כונתם באספה הקדושה הזאת של כבוד הרבנות בארץ ישראל היא, רק להרבות כבוד שמים לחזק את התורה והמצוה, להגדיל את כבוד הרבנות כדי שיהיו דברי הרבנים היראים והשלמים נשמעים לעבודת ה' ולחזוק

התורה ולהרבות בישראל אחדות ושלום ולבנות בנין בית ישראל על אדמת ישראל כרצון השי"ת וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל.

אל נא תמנעו את הרבים מלעשות מצוה ובפרט מצוה רבה כזאת הקבועה לדורות ליסוד בנין הקדושה, בתוכן האספה הקדושה הזאת לסדור הרבנות בארץ ישראל. כל רבני האספה כולם עומדים חזקים מצור נגד כל רוח מחבל ומהרס נגד כל מי שרוצה לנגוע בדין ומשפט תוה"ק ובמנהגי ישראל הקדושים, אפילו כמלא נימא. [כחוט השערה] נבנה נא יחד את הבנין הקדוש של סדור הרבנות בארץ ישראל כשאיפתו הצודקת של מעלת הוד הנציב העליון ירום הודו, כדי לכונן את אבני הבנין לביתנו הלאומי בארצנו הקדושה אשר מאת ה' היתה זאת לתן בלב ה הרוממה הבריטית וחבר הלאומים. להכיר את צדקת זכיותנו עליה. הבו נא גם אתם את כחכם והשפעתכם הטובה לשכלול הבנין הקדוש הזה, השפיעו על האספה הקדושה הזאת גם מרוחכם. יהי ה' עמנו ויתקננו בעצה טובה מלפניו. ולשכן בפורנו אהבה ואחוה ושלו'[20] ורעות להרבות כבוד השי"ת וכבודם של ישראל וכבוד ירושלם עה"ק[21] וכבוד אה"ק[22] בכלל, וכבוד התורה ולומדיה, לרומם את עיר אלוקינו ולהעמיד חרבותיה, לבצר חומת דתנו הקדושה ולגדור כל פרצותיה, ונזכה מהרה ליום גאולה וישועה, ליום אשר יהיה ה' לעטרת צבי ולצפירת תפארת לשאר עמו ולרוח משפט ליושב על המשפט.

ומהרה יתנני השי"ת לראות בשיבת שופטנו כבראשונה ויועצנו כבתחלה.

והנני בזה חותם בברכת שלום ובצפיית ישועה, שיתן ה' בלב כת"ר[23] להשיב לי ולכל רבני א"י הבאים אל האספה הקדושה הזאת, שהיא כנסיה שהיא לשם שמים עטרת שלום כבוד וברכה המכבדכם מאד ודו"ש[24] באה"ר[25]

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. בעזהי"ת - בעזרת השם יתברך
2. אר"ש - אמר רבי שמעון
3. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
4. הג' - הגאון
5. מו"ה - מורנו הרב
6. ומו"ה - ומורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. אעפ"י - אף על פי
9. שכת"ר - שכבוד תורתו
10. בכ"ז - בכל זאת
11. תוה"ק - תורתנו הקדושה
12. ובחו"ל - ובחוץ לארץ
13. הק' - הקטן
14. בא"י - בארץ ישראל
15. שעפ"י - שעל פי
16. השי"ת - השם יתברך
17. לכת"ר - לכבוד תורתו
18. א"י - ארץ ישראל

19. מכת"ר – מכבוד תורתו
20. ושלו' – ושלום
21. עה"ק – עיר הקודש
22. אה"ק – ארץ הקודש
23. כת"ר – כבוד תורתו
24. ודו"ש – ודורש שלום
25. באה"ר – באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ל' ניסן תרפ"א - ירושלים **נמען:** קהילת האשכנזים בקהיר

השמועה שהנציב הסכים לחלוקה בין העדה האשכנזית לספרדית בארץ היא 'דבת שוא'. כל עבודתם היא לאחד את העדות, ונסדרה 'רבנות כללית מאוחדת' מבני כל העדות.

עיקרי הדברים

- שמועת שווא.
- רבנות מאוחדת לכל העדות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה. למד ניסן, ירושלים. תרפ"א[1]

לכבוד, העדה היקרה, קהל-קדש עדת-האשכנזים ב"קיירה של מצרים". [בקהיר] ה' עליהם יחיו, ויתברכו מהר הקדש. שלו' וברכה מהררי קדש מירושלים מכתבם הנכבד, מיום, העשרים לאפריל, קבלתי, ובתשובה, מתכבד נא להודיעם כי השמועה, בדבר החלוק בין העדות האשכנזית והספרדית בארץ-ישראל, בהסכמתו של הוד מעלתו הנציב-העליון, [הרברט סמואל] איננה נכונה, וכי דבת שוא היא. אנחנו כל עבודתנו היא רק לאחד את כל העדות היהודיות השונות, ולאחה את הקרעים שנמצאים כבר בתוך שדרותנו מיוחדות, כן הדבר בעניני עבודות הצבור, וכן הוא בסדור הרבנות, שנסדרה לנו בעה"י[2] רבנות-כללית-מאוחדת, [הרבנות הראשית לארץ ישראל, שנוסדה באדר תרפ"א, ובראשה הרב קוק לאשכנזים והרב יעקב מאיר לספרדים] מתוך בני כל העדות היהודיות השונות שלנו. אדיר חפצנו תמיד, רק לקרב את פזורותינו אחת אל אחת, ולא לרחק ולהבדיל בין עדה לעדה. בבטחון-לב, יכולים אנו להודיעם מאת עבודתינו לטובת אחודי-הדעות, ומקוים ליום, אשר יבוא מבשר טוב משמע שלו'[3] משמיע ישועה, אומר לציון מלך אלהיך, [ישעיהו נב, ז] במהרה בימינו. והבוחר בשלו'[4], יפרוס סוכת שלומו עלינו ועל כל עמו ישראל, ונזכה לאורה גדולה ותשועת-עולמית, על עם ה' הגוי כלו, במהרה בימינו בקרוב. כנה"ר[5] ונפש ידי"ע[6] הדושה"ט[7] ואשרם כל הימים.

1. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
2. בעה"י - בעזרת השם יתברך
3. שלו' - שלום
4. בשלו' - בשלום
5. כנה"ר - כנפשו הרמה
6. ידי"ע - ידידו עוז
7. הדושה"ט - הדורש שלומו הטוב

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אעו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: א' דחנוכה תרפ"א **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

הם תמהים שהרצי"ה לא בירר את ההצעות מקאליש ומוורשה. דודו הרב (דב בער) חזר לרוגלי ומצא את העיר חרבה; הרב רפפורט שלח לשם אלפיים מרק. החתונה של בן הנציב בבית הכנסת בשבת הייתה מהודרת. על רב שמתנגד ל'אורות': התנגדות כזאת יונקת לרוב מקטנות ורוגז, ועיקר הדברים 'עומדים למעלה מההכרה, ונסמכים למעין השירה והאמונה העליונה'. מאז נסע ר' משה פרוש עבודת הדגל 'מכונסה בחוגה'. העלייה מתעכבת, אבל 'אור הגאולה ינצח'.

עיקרי הדברים

- הצעות שידוך.
- רוגלי.
- חתונת בן הנציב.
- המתנגד ל'אורות'.
- עבודת הדגל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום א' דחנוכה תרפ"א[2]

בני מחמדי שליט"א[3] אחרי חכוי רב וצמאון גדול זכנו ד' בדבריך היקרים, שהיו לנו למשיב נפש, ברוך אתה וברוך טעמך. [על פי שמואל א כה, לג] והנה אנחנו מקוים לשמע עוד ממך בקרוב דברים ברורים, דזכרון יעקב איך הם מעשיך, ואם אין אתה סובל מחסור מצד כספים. ומתי בדעתך לשוב בע"ה[4]. והנה שמענו שרש"ג[5] שלנו שב כבר לא"י[6], ויעקב וואלפערט נסע לאפריקא, וזהו סותר את המסופר, שהם עוררוך שתבא ללונדון בשביל עבודתינו הק'[7], מסתמא כוונו שהם יעזרו בזה, ואולי ראוי שעבודתך תביא פירות בע"ה גם בלא נוכחותם, אבל לכתב לך באותו הפרק שהם מתכוננים לנסוע, אינו מובן כ"כ[8]. אנחנו תמהים קצת על אשר לא עלתה בידך להודע ע"ד[9] מו"מ[10] מקליש וע"ד[11] ווארשא, הפרטים שהוא דרש הם מסתמא כמה תהי'[12] הדרשה מצדנו בעניני כספים וכיו"ב[13], שהם דברים בלתי מעכבים, חזק ואמץ ודי יהי'[14] בעזרך. ב"ה קבלנו מכתב מראגלי. [מרגולי (רוגלי), עיירה בלטביה שבה נולד הרב קוק] שדודך הרב וב"ב כבר הם שמה. וכותב שאמנם מצא העיר חרבה, אבל הם שמחים שזכו לבא למקומם, בנימין נשאר בפאלטאווא, [בפולטבה, עיר באוקראינה] ומאמעריקא כותב לי הרב ראפפארט, ששלח לראגלי אלפים מרק.

הננו מוטרדים כעת מחתונתו של בן הנציב בביהכ"נ[15] בשבת העבר היתה תכנית יפה ומהודרת, מסתמא יהי' כתוב הכל בעתונים. ב"ה על החוה"ש[16] אשר עמנו ת"ל[17] להגיענו לימי החנוכה המאירים באור קודש, באור שמן חכמת ישראל, המתרוממת ממעל כל חכמת לב אנוש, ואשרי העם שככה לו, [תהלים קמד, טו] שאור חי עולמים הוא חלקו לעד. נקוה שרשמי הישועה שהחלו להגלות יפיעו באור גדול, ברבבות אלפי נגוהות קודש, וכבוד ד' על עמו יזרח. מתמיה אני, שעל הרב שכתבת שהוא איש נכבד ומתנגד לידיעות שבאורות, [ומתנגד לרעיונות שבספר "אורות"] על מה הוא סומך את יסודו, התנגדותו לא בארת.

אם היו באים אלי דברי הערות בישוב הדעת, אולי הי'[18] כדאי לבאר באופן מבורר את יסודי הדברים, אבל חושש אני שכל יסודה של התמיהה היא בנויה על איזה בסיס של קטנות ושל רוגז הלב, היונקים ע"פ[19] רוב מאיזה עבירות הדעת במושגי הקודש, שכאשר הדברים מסתעפים צריכים הם לבאורים גדולים ורחבים מאד, וזה לפעמים, והפעמים הם ע"פ רוב, מהדברים שהעבודה קשה עלי לבאר את עומק המחשבה בשפה ברורה. ובפרט שאחר כל הבאורים, עקרן של דברים הנם עומדים למעלה מההכרה, ונסמכים למעין השירה והאמונה העליונה, אשר הם הם סוד ישרים, יראי ד' וחושבי שמו בטהרת אמת, ובצפיית ישועה.

נקוה שתשמחנו בדבריך היקרים בין בכלל בין בפרט, פה העבודה ביחש לעניני דגלנו הקדוש כמעט מכונסה כחוגה, מאז נסע הרמ"פ[20] שלפחות הי' משלח את הדברים הנדפסים ועי"ז[21] היה מביא עכ"פ[22] איזה מן תסיסה ממרחק. ועיני לשמים נשואות, שתבא בקרוב בחסדו הגדול לשלו'[23], וד' יחזקך ויאמצך לסדר איזה סדרי חכמת מעשה, בביטוי של מפעלים. קבלתי מכתב מוינה. מחתומים מפולין שדורשים לקשרם עם מר איזנברג, אמנם תשובתו היא שלילית, שבלא כסף מזומן אינם יכולים כעת להתקשר בעבודה, וממקום אחר עדיין לא נודע לי מוצא. לבי הומה מאד, על המעצורים שבעליה לאה"ק[24], אמנם נתחזק בתקוה ואומץ נפש, ר'[25] שמעון גליצנשטיין. הנציב העליון הבריטי. ר' משה פרוש. שסוף כל סוף אור הגאולה ינצח את כל המחשכים, וקרבתי צדקתי לא תרחק' עוד. איני צריך להזכירך לכתב בפרטיות משלום בריאותך, ד' יחזקך ויאמצך, ותהי'[26] בריא וערנן בעז ד' וחדות ישועתו, ונזכה לחדות בשמחה את פניך, בשובך אל הקודש ברב טוב וחסד, כעתירת אביך מצפה אשרך כה"י[27]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. בע"ה - בעזרת השם
5. שרש"ג - שרב שרירא גאון
6. לא"י - לארץ ישראל
7. הק' - הקטן
8. כ"כ - כל כך
9. ע"ד - על דבר
10. מו"מ - משא ומתן
11. וע"ד - ועל דבר
12. תהי' - תהיה
13. וכיו"ב - וכיוצא בזה
14. יהי' - יהיה
15. בביהכ"נ - בבית הכנסת
16. החוה"ש - החיים והשלום
17. ת"ל - תודה לא-ל
18. הי' - היה
19. ע"פ - על פי
20. הרמ"פ - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות מ, פ (למשל: משה + פנחס) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
21. ועי"ז - ועל ידי זה
22. עכ"פ - על כל פנים

23. לשלו' - לשלום
24. לאה"ק - לארץ הקודש
25. ר' - רבי
26. ותהי' - ותהיה
27. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט' שבט תרפ"ד - ירושלים **נמען:** הרב שלמה הכהן אהרנסון, רב יפו ותל אביב

הנציב השיב שלא יעשה דבר בחוק הקהילות לפני שיגיש להם את הצעות הצד השני. הרב קוק שולח מעט כסף לתקציב המושבות (יבת שלמה', ועוד), כי שלח לבלפוריה ספרים ומזוזות ולבנימינה. תביעת סוכורוב נגד בעלי הטחנות תידון ברבנות ביפו.

עיקרי הדברים

- חוק הקהילות.
- תקציב המושבות.
- תביעת סוכורוב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם ט' שבט תרפ"ד[2]

לכבוד ידי"נ[3], הרב הגאון המפורסם, סוע"ה[4] ורב-פעלים, וכו'[5]. כש"ת[6] מוה"ר[7] שלמה הכהן אהרנסון [ראו (כרך ד', אגרת אקצד)] שליט"א[8].

וכא"ל[9] לברכה יצ"ו[10]. רב-הראשי, ליפו ות"א ת"ו[11] בב"א[12]. שלו'[13] וברכה באה"ר[14] ונאמנה א. יסלח לי כתרה"ג[15] ידי"נ שליט"א, על שלא.באתי אליו בכתובים בכל משך הזמן מפני טרדתי הרבה, בענינים שונים, כידוע היטב לכת"ר[16]. ושבגלל זה, ג"כ[17] לא יכלתי לכתב לכת"ר בענין עבודתנו בקשר עם אשור-חקת-הקהלות. [פקודת העדות הדתיות של ממשלת המנדט] תשובת הנציב העליון בענין זה היתה: שהוא לא יעשה דבר בזה, לפני שהוא יגיש לעיוננו את ההצעות שתתקבלנה לפניו מהצד השני וישמע את תשובותינו עליהן. ולכן אין מקום כעת לעבודה, מלפני שמתקבלות לנו ההצעות מיד ה. מ. הנציב, כאמור. ב. הנני שולח ע"י[18] אחי הרש"ח[19] [אחיו של הרב קוק, הרב שמואל קוק] נ"י[20], לכת"ר, ארבע לי"מ[21], מחשבון הכספים לתקציב-המושבות לי"מ בעד "בת-שלמה". לי"מ בעד בנו של ר'[22] שלו' מנשה ז"ל[23], לחשבון החודש הזה. אין לנו היכולת, לע"ע[24], בחודש הנוכחי, לתן יותר לשני המקומות האלה, עם כל הנחיצות, מפני שהייתי מוכרח לשלוח לבלפוריה [מושב בעמק יזרעאל] לי"מ. ולקנות ספרים ומזוזות בעד בלפרי' ולשלחם, שעלה קרוב לג' לי"מ, וגם לבנימינה. ובס"ה[25], ישאר לנו כשלש לי"מ. וא"א[26] להוסיף בחדש הזה, כי כפי הנראה תהיינה לנו עוד דרישות מהמקומות השונים. ג. בתשובה לדברי כת"ר[27], בענין התווכים עם ה' סוכורוב.

אמרו לי ב"כ[28] בעלי הטחנות: שהפרשות ביניהם ובין בעלי הטחנות דפעה"ק[29], יצאו ע"י העקול של התובעים אצל הרבנות כידוע. וע"כ[30], גם דבר תביעת ה' סוכורוב, מקומו להפתר אצל הרבנות ביפו, כמו שהי'[31] בכאן, כמובן. והי'[32] זה שלו' וברכה.

כנה"ר[33] ונפש ידי"ע[34] הדוש"ת[35] באה"ר ונאמנה, מהר הקדש מירושלים

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ד - השנה תרפ"ד (1923/1924)
3. ידי"נ - ידיד נפשי
4. סוע"ה - סיני ועוקר הרים
5. וכו' - וכולי (וכן הלאה)
6. כש"ת - כבוד שם תפארתו
7. מוה"ר - מורנו הרב רבי
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. וכא"ל - וכל אשר לו
10. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
11. ת"ו - תבנה ותכונן
12. בב"א - במהרה בימינו אמן
13. שלו' - שלום
14. באה"ר - באהבה רבה
15. כתרה"ג - כבוד תורת הרב הגאון
16. לכת"ר - לכבוד תורתו
17. ג"כ - גם כן
18. ע"י - על ידי
19. הרש"ח - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ש, ח (למשל: שמואל + חיים) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
20. נ"י - נרו יאיר
21. לי"מ - לירות מצריות
22. ר' - רבי
23. ז"ל - זכרונו לברכה
24. לע"ע - לעת עתה
25. ובס"ה - ובסך הכל
26. וא"א - ואי אפשר
27. כת"ר - כבוד תורתו
28. ב"כ - בא כוחו
29. דפעה"ק - דפה עיר הקודש
30. וע"כ - ועל כן
31. שהי' - שהיה
32. והי' - והיה
33. כנה"ר - כנפשו הרמה
34. ידי"ע - ידידו עוז
35. הדוש"ת - הדורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארפז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה שבט תרפ"ה **נמען:** ועד הישיבה המרכזית העולמית

תודה על המשלוח. הישיבה משתכללת, ורבים מתעתדים לבוא. הנציב הבטיח את תמיכתו ברשיונות לבאים לישיבה, כי גם הוא מכיר שהארץ צריכה להיבנות על בסיס התורה.

עיקרי הדברים

- תודה.
- השתכללות הישיבה.
- תמיכת הנציב ברשיונות.

נוסח האגרת עם ביאור

כ"ה שבט ה,

ידידי היקרים אוהבי תורה וחובבי אדמת הקודש אצילי הרוח וטהורי הרעיון כולם אהובים וברורים חברי ועד הישיבה המרכזית העולמית לישראל [ראו (כרך ד', אגרת ארנח)] בעיקו"ת[1] ירושלים עה"ק[2] תובב"א[3] שלו'[4] וברכה מקודש אחדשה"ט[5] באה"ר[6]

אחים חביבים ויקרים, קבלתי בשמחה את מכתבם היקר עם בשורת המשלח לתמיכת הישיבה הקדושה. תחזקנה ידיכם הבונים ויהי נעם ד' עליכם לכונן את מעשי ידיכם וכולנו יחד נראה באור ד' אשר יאיר במהרה בקרוב על ציון ועל מקראיה, לשמחת לב כל אסירי התקוה המצפים באמת לתשועת ד' על עמו ונחלתו. תהל"י[7], כי הישיבה הולכת ומשתכללת, צעירים מצוינים הראויים להיות כלים מחזיקי ברכה, באור תורה וחכמת לב, ביראה טהורה וברגש קדש של לבת אש טהורה לאהבת עם ד' ובנין ארץ חמדתו על יסודות קדושת אורה של תורה, צעירים כאלה הולכים ומתקבצים, ורבים מתעתדים לבא. הוד מעלתו הנציב העליון [הרברט סמואל] ירום הודו הבטיח לי את תמיכתו הרוחנית בדבר רשיונות לבאים לחסות בצל הישיבה הקדושה, בהכירו גם הוא כי אה"ק[8] מוכרחת היא להבנות, יחד עם כל תכסיסי הבניה והשכלול, על הבסיס של קדושת אור תורת חיים המחיה את ישראל לנצח.

חזקו ואמצו בעבודתכם הקדושה וצור ישראל ישגבכם ישע וישלח לכם את ברכתו מהררי ציון אשר צוה ד' שם את הברכה, כנה"י[9] ונפש ידידם עז דוש"ת[10] באה"ר

הק' אברהם יצחק ה"ק

יהי נא מטובם לחשב את דברי וברכת שלומי, כאילו פרטתי את כל אחד ואחד מידידי היקרים חברי הועד והועד הפועל, ביחוד והגזבר והמזכיר, ביחוד בשמם הנכבד מפורש, כי כולם הם כחותם על לוח לבי, ידי"ע[11] הנ"ל[12]

1. בעיקו"ת - בעיר קודשנו ותפארתנו
2. עה"ק - עיר הקודש

3. תובב״א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
4. שלו׳ - שלום
5. אחדשה״ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
6. באה״ר - באהבה רבה
7. תהל״י - תהלה לא-ל יתברך
8. אה״ק - ארץ הקודש
9. כנה״י - כנפשו היקרה
10. דוש״ת - דורש שלומו ותורתו
11. ידי״ע - ידידו עוז
12. הנ״ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשיא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג אדר תרפ"ה **נמען:** הרב מ"ז מרגליות

הישיבה מתפתחת, ורבים מחכים להיכנס, אבל הם במצוקה כלכלית. הרב קוק מבקש תעמולה לפסח. בתוספת: לעזור לשני רבנים שזקוקים לבקשה רשמית מבתי כנסת באמריקה כדי לבוא לשם.

עיקרי הדברים

- מצוקת הישיבה.
- תעמולה לפסח.
- עזרה לשני רבנים.

נוסח האגרת עם ביאור

כ"ג אדר ה'

שלו'[1] וברכה לכ'[2] י"נ[3] הרב הגדול אוצר תו"י[4] כקש"ת[5] מוהר"מ[6] זבולון מרגליות [הרב משה זבולון מרגליות, מגדולי הרבנים בניו יורק] שליט"א[7]

א שיג אחדשה"ט[8] באה"ר[9] אהובי הדר"ג[10] באתי בזה להעיר ולעורר את לבו הטהור בדבר יסוד ישיבתנו הקדושה המרכזית ההולכת ומתפתחת ב"ה[11] במרום הר ד' בירושלים עקו"ת[12], ותה"ל[13] דאתוספו ספסלי לומדי ד' צעירים מצוינים מתפוצות הגולה שלומדים בשקידה רבה ועושים חיל ברב ברכה, ועוד הרבה מאד עומדים צפופים לחכות להכנס על ידינו לטרקלין של תוה"ק[14] בעיר ד' שמה בסדרינו הנכונים ובתכונת הלמודים באור קדושה ורוממות חיי עולם לעם ד' וארצו, והגדלת תורה והאדרתה. אבל כעת הננו נתונים במצר גדול, והכלכלה הדרושה להתנהל בכבוד הראוי לאלה בני הישיבה היושבים עמנו בשבת תחכמוני וביותר לאלה המחכים לבא ומצפים לדרישותינו הרשמיות ע"י[15] הזכיון אשר לנו מאת ה. מ. הנציב העליון יר"ה[16].

ע"כ[17] אחלה נא את פני הדר"ג: יהי נא מטובו לקום לעזרת ד' בגבורים ולעשות תעמולה רבה לשם מוסדנו הקדוש בחה"פ[18] הבע"ל[19], ויהי נא ד' עמו להאריך ימו"ש[20] בטוב ובנעימים, ונזכה לחדות פניו בקודש בבנין שלם בב"א[21], כנה"ר[22] ונפש י"ע[23] דוש"ת[24] באה"ר.

הק' אברהם יצחק ה"ק

נ"ב[25]: מדי דברי אבקשה נא אולי יוכל הדר"ג להטיב לשני ת"ח[26] רבנים חשובים, שהם מוכרחים לבא לאמעריקא ע"י דרישות פורמליות רשמיות מבתי כנסיות לשם רבנות, כי ראויים הם לאיצטלא זו, ודי ישלם לכל גומלי טובה עם ת"ח מעונים וגדולים שכמותם יב"י[27]. י"ע הנ"ל[28].

1. שלו' - שלום
2. לכ' - לכבוד
3. י"נ - ידיד נפשי

4. תו"י - תורה ויראה
5. כקש"ת - כבוד קדושת שם תפארתו
6. מוהר"מ - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות מ (כגון משה / מאיר / מרדכי / מנחם / מיכל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
9. באה"ר - באהבה רבה
10. הדר"ג - הדרת גאונו
11. ב"ה - ברוך השם
12. עקו"ת - עיר קודשנו ותפארתנו
13. ותה"ל - ותהלה לא-ל
14. תוה"ק - תורתנו הקדושה
15. ע"י - על ידי
16. ירו"ה - ירום הודו (כינוי למלך או לשליט)
17. ע"כ - על כן
18. בחה"פ - בחג הפסח
19. הבע"ל - הבא עלינו
20. ימו"ש - ימח שמו (וזכרו)
21. בב"א - במהרה בימינו אמן
22. כנה"ר - כנפשו הרמה
23. ידי"ע - ידידו עוז
24. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
25. נ"ב - נכתב בצד (תוספת למכתב)
26. ת"ח - תלמידי חכמים
27. יב"י - ירבו בישראל
28. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ט אייר תרפ"ה - ירושלים **נמען:** הרב צבי פרץ חיות, רב וינה

כחבר בתיווך על חוק הקהילות בין הציונות לאגודת ישראל, עליו לשמור שלא יהיה פירוד בשחיטה, לא בירושלים ולא במקום אחר; בה תלויה כל אחדות הקהילות והכשרות. הסיעה הקטנה שבאגודה ניסתה לחלק את השחיטה, והנציב הכיר שאין לכך יסוד.

עיקרי הדברים

- אחדות השחיטה.
- ניסיון הפילוג.
- עמדת הנציב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם י"ט אייר תרפ"ה[2]

שלו'[3] רב לכ'[4] ידידי הרב הגאון החכם השלם נודע למשגב מו"ה[5] פרץ פרופיסור חיות [הרב ד"ר צבי פרץ חיות, הרב הראשי של וינה] שליט"א[6]

האב"ד[7] דעוב"י[8] ווינא יצ"ו[9]. אחדשה"ט[10] באה"ר[11]. ידידי היקר כתר"ה[12]. הנני מוצא לעצמי חובה קדושה, לטובת מצב היהדות של כללות ארץ ישראל, להעיר את לב כת"ר[13] בתור אחד מהנהלת התיווך בעניני חקת הקהילות [פקודת העדות הדתיות של ממשלת המנדט; ראו (כרך ד', אגרת ארח)] בין הציוניות ואגוד"י[14], שיתאמץ נא לשמור מכל משמר שבמצב של השחיטה לא יוכל להתהוות כל פירוד, לא בירושלים עצמה ולא בכל מקום אחר באי"י[15]. כי כל ההתאמצות שלי היא, מעת אשר זכני ה' לבא לא"י[16], היא תמיד לאחד את החוקים הנפרדים, ועינינו רואות שביסוד האחדות שבדבר הניכר לרבים כהשחיטה, כל יתר ההתאחדות שבדרכי הקהילות הן תלויות. ומה שנוגע לכשרות, דבר מובן הוא שבהתפוצצותה של האחדות, שבהנהלת השחיטה א"א[17] כלל שתהיה הכשרות מתנהגת כראוי. זאת הסיעה הקטנה פה. שהיא אוחזת כעת באגו"י[18], התאמצה לשם שיטת הפירוד שלה, לחלק את השחיטה בירושלים ואנחנו עמדנו בזה נגדם בכל עז. וה.מ. הנציב העליון הכיר בחוש ישרו הבריא. איך שאין שום יסוד מוסרי ודתי לכל שאיפתם זאת, ועל כן לא יצאה הריסה זו אל הפועל. והננו מקוים בע"ה[19], שכת"ר[20], וכל ישרי לב אשר עמו, יעמדו על הנקודה הזאת בכל תוקף, שלא תצא ח"ו[21] חורבה כללית, עי"ז[22] להריסות עניני הדת והיהדות, ולהריסות השלו'[23] והאחדות בכל קהילות ישראל השבות לבצרון, בארץ חמדה, שהננו כולנו חייבים להתאמץ, שהאחדות, וההתאגדות בכל ענינים הציבוריים וביחוד בעניני הדת היותר מפורסמים וקהליים תהי'[24] שוררת בחייהם ובמעמדם הציבורי, והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות.

בצפיית ישועה לאסירי התקוה, ולכל עם ד' הגוי כולו, והי'[25] זה שלו' כנה"ר[26] ונפש ידי"ע[27] דוש"ת[28] באה"ר

הק' אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"ה - השנה תרפ"ה (1924/1925)
3. שלו' - שלום
4. לכ' - לכבוד
5. מו"ה - מורנו הרב
6. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
7. האב"ד - האב בית דין
8. דעוב"י - דעיר ואם בישראל
9. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
10. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
11. באה"ר - באהבה רבה
12. כתר"ה - כבוד תורתו רום הדרתו
13. כת"ר - כבוד תורתו
14. ואגוד"י - ואגודת ישראל
15. באי"י - בארץ ישראל
16. לאי"י - לארץ ישראל
17. א"א - אי אפשר
18. באגו"י - באגודת ישראל
19. בע"ה - בעזרת השם
20. שכת"ר - שכבוד תורתו
21. ח"ו - חס ושלום
22. עי"ז - על ידי זה
23. השלו' - השלום
24. תהי' - תהיה
25. והי' - והיה
26. כנה"ר - כנפשו הרמה
27. ידי"ע - ידידו עוז
28. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשמא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג מנחם אב תרפ"ה - ירושלים **נמען:** הנדיב נתן שטראוס

שטראוס קנה מד"ר לוי את המגרש ליד קבר רחל, שרבנים, ובראשם הרב צבי הירש קלישר, השתדלו לקנותו למוסד דתי של תורה ותפילה; גם ועד בית רחל פעל לכך. הרב קוק מבקש שיקדיש את המגרש למוסד דתי, באישור הרבנות הראשית.

עיקרי הדברים

- המגרש ליד קבר רחל.
- השתדלות הרב קלישר.
- בקשה להקדשה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. ירושלם כ"ג מנ"א[2] תרפ"ה[3]

הדרת כבוד הנדיב הגדול בישראל ובאדם מר נתן שטראוס, [נתן שטראוס, נדבן יהודי-אמריקני; העיר נתניה נקראה על שמו] יאריך ד' ימיו ושנותיו יחד עם הנדיבה הגבירה רעיתו הכבודה תחי'[4] וכל משפחתו הרוממה. שלו'[5] וברכה מציון וירושלים.

אדוני החביב. הנני מוצא לי חובה קדושה להעיר את לב הוד כבודו, בדבר המגרש אשר קנה מידי הד"ר[6] לוי אצל מקום קבורת רחל אמנו ע"ה[7]. אשר זה כמה תקופות שנים, שרבנים גדולי ישראל עסקו בדבר הגדול הזה לקנות את המגרש הסמוך להקבר הקדוש הזה על מנת ליסד בו מוסד דתי חשוב, לתורה ולתפילה לאחינו בני ישראל, בדרך קביעות וסדר הגון ומכובד. מראשונים במשתדלים בשביל המטרה הקדושה הזאת הי'[8] הגאון הידוע בכל העולם ר'[9] צבי הירש קאלישער מטהארן [הרב צבי הירש קלישר מטורון, ממבשרי שיבת ציון במאה ה-19] בגרמניה זצ"ל[10], שהוא הי' ג"כ[11] הראשון אשר הקים את התנועה של חבת ציון המעשית, שממנה יצאה כל התעמולה הציונית המלאה עתה את כל העולם היהודי והאנושי, רק ע"י[12] סבות שונות לא עלה הדבר בידי המשתדלים כל ימי משך ממשלת תורקיה בארץ ישראל. גם בזמנים האחרונים נוסד ועד בית רחל ע"י רבנים חשובים לשם המטרה הזאת, וכבר התחיל הועד באמצעות ד"ר[13] לוי הנזכר בעצמו, שהונח תחת ידו סכום כסף בהבנק לשם קניית החבל לשם מכון דתי.

אמנם על ידי סבות של חסרון ביאור בעצם הענין נסתבך הדבר, והמכון הדתי לא יצא אל הפועל במקום המקודש הזה, שהוא ראוי מאד, מצד התכונה הדתית וההסתורית להיות נוסד שמה. אמנם, שמחתי לשמע שסוף כל סוף נכנס המגרש הזה תחת רשות כבוד מעלתו בחיר נדיבי עמנו הממולא גם כן ברגשי קודש, והגיוני אמונה טהורה, אשר אקוה ששמח מאד להיות הציר הנאמן ממרומים, להוציא אל הפועל את המבוקש הקדוש והנאצל הזה, ליסד בחבל קדוש הזה אשר על ידי הציון הקדוש לכל וגם לכל האנושיות התרבותית מכון דתי קדוש לישראל, בזה שיואיל נא כבוד הדרתו להקדיש את המגרש הזה לשם מוסד דתי קדוש לתורה ולתפילה לישראל. על ידי האישור של הרבנות הראשית לארץ ישראל שיש

לה יפוי הכח מיד הממשלה הבריטית ע"י הנציב העליון אחינו העליון סיר הרברט סמואל שכהן עד כה [הנציב העליון הראשון לארץ ישראל, שסיים את כהונתו בקיץ תרפ"ה] במשרה הגדולה הזאת בחקה קבועה לדורות, לאשר הקדשות וצדקות של היהודים בארץ ישראל בכל כח ועז. ובזה ישאר שמו הגדול של הוד כבודו לזכר עולם, גם על הדבר הגדול הזה שיתן כבוד לעם ישראל, והדרת קודש לדתינו הקדושה בזכרון קודש של האם הקדושה אמן של ישראל, המסמלת את האהבה הלאומית, ואת אמונת הגאולה והתחיה לעמנו על אדמת קדשו לעד.

הנני מלא בטחון בע"ה[14] שדברי המעטים, היוצאים מן הלב יכנסו ללבו הנדיב והרחב לעשות חסד משפט וצדקה. והרעיון הקדוש שהגו גדולי ישראל, להציג זכרון נצח ומכון דתי חשוב וקדוש על יד קברה של רחל אמנו, יצא בקרוב מן הכח אל הפועל בכל הכבוד וההדר על ידי נדבת רוחו הטהור. והנני מתכבד לברכו ברב שלו' מהר הקודש מירושלים.

ידידו הנאמן המעריצו כיפעת ערכו

אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. מנ"א - מנחם אב
3. תרפ"ה - השנה תרפ"ה (1924/1925)
4. תחי' - תחיה
5. שלו' - שלום
6. הד"ר - הדוקטור
7. ע"ה - עליו השלום
8. הי' - היה
9. ר' - רבי
10. זצ"ל - זכר צדיק לברכה
11. ג"כ - גם כן
12. ע"י - על ידי
13. ד"ר - דוקטור
14. בע"ה - בעזרת השם

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אשה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: פורים דמוקפין תרפ"ה **נמען:** מר נ' בנטוויץ'

בקשה להקל בעונשו של האיכר קלמן ארקין החולה, שמאסרו מסכן אותו ואת אשתו החולה, ולהמיר את החודש במאסר בכופר, כמו שעשה הנציב לשאר האיכרים.

עיקרי הדברים

- בקשת הקלה לאיכר חולה.

נוסח האגרת עם ביאור

פורים דמוקפין [פורים של ערים המוקפות חומה, שושן פורים] ה' הוד כבוד האדון מר נ' כנטוביץ [נורמן בנטוויץ', היועץ המשפטי של ממשלת המנדט (ככל הנראה; בדפוס: "כנטוביץ")] שלו'[1] רב אתכבד לבקש גם מצדי על דבר האכר מר קלמן ארקין, שהוא חולה, כאשר יודע מזה גם אדון מיללער מושל רמלה. מאסרו יוכל לסכן את מצבו ומצב אשתו החולה במצב של סכנה יוכל להביא לתוצאה נוראה שלא נוכל כלל להגביל את מדתה. יהיה נא מטוב אדוני לבסם את דינו, ובמקום החודש של המאסר יהיה הוא נפדה בכופר [שבמקום עונש מאסר של חודש ישלם קנס] כאשר הואיל הוד מעלתו הנציב העליון לעשות בחסדו עם כל יתר האכרים על שני החדשים. בטוח אני שדברי האמורים באמת יתקבלו בלב כבודו לטובת החולה הנ"ל[2] ומשפחתו המדוכאה.

בכבוד נעלה מאד.

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. שלו' – שלום
2. הנ"ל – הנזכר לעיל